

ОЛИВЕРА НЕДЕЉКОВИЋ

УДК 027.021(497.11)

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

ПРАВИЛА УЈЕДИЊЕНЕ КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ У ЧАЧКУ

Спајањем фонда Књижнице Народног универзитета, која је 1933. године располагала са 333 књиге,¹ са фондовима Књижнице Учитељског дома и Књижнице сарајевског Културно-просветног друштва „Просвјета“, које су у Чачку радиле у четвртој деценији XX века, настала је Уједињена књижница и читаоница. Она је имала значајну улогу у организовању културних збивања у граду који се, према писању „Чачанског гласа“ 1933. године, *не може похвалити неким снажнијим стварањем духовног живота. Владају и у њему, ма колико силовашњи изглед био друкчији, велика апастија и зачмалост. Празна преклапања и надмудривања око кафанског стола јесу главна садржина духовног живота.*²

Свечаношћу на којој је професор Сава Ристановић одржао говор на тему *Користи од читања добрих књига*³ 23. децембра 1934. године започиње рад установе, чије се седиште најпре налазило у Учитељском дому, са леве стране од улаза. Касније је фонд премештен у друго крило зграде. У Управни одбор Уједињене књижнице изабрани су Милутин Смиљанић, председник, Радомир Цвијовић, потпредседник, Драгослав Урошевић, секретар-благајник, Маргита Радовић, књижничар. Поред њих, за чланове су изабрани директор Гимназије Драгомир Марковић, управитељ Основне школе

¹ *Чачански глас* (Чачак). - Год. 2, бр. 46 (12. новембар 1933), стр. 2.

² М. Д. С., *Поводом оснивачке скупишћине Уједињене књижнице и читаонице у Чачку*, у: *Чачански глас* (Чачак). - Год. 3, бр. 46 (17. новембар 1934), стр. 2.

³ *Чачански глас* (Чачак). - Год. 3, бр. 51 (21. децембар 1934), стр. 3.

у пензији Стеван Вучковић, трговац Драгутин Вујовић, браварски радник Драгомир Ковачевић, адвокат Александар Ђурчић и кројач Момир Томић. Отварању претходе темељне припреме крајем 1933. године, а усвојена правила којима се регулише рад ове установе одобрена су од Министарства просвете 16. маја наредне године.

Правилником који за Удружење Учитељског дома потписују Стеван Вучковић и Радомир К. Цвијовић, за Месни одбор друштва „Просвета“ [у тексту је свуда употребљавана екавска варијанта имена – прим. прир.] Драгомир Марковић и Маргита М. Радовић, а за Народни универзитет Милутин Смиљанић и Александар М. Ђурчић, осим циљева, регулише се однос трију оснивача, прописују висина чланарине и поједине врсте чланства, утврђује начин избора и рад управе, планира оснивање покретног фонда, али и прецизира начин финансирања установе и набавка публикација, као и услови под којима се оне користе.

Текст ових Правила, уз пропратна документа чија се фотокопија чува у Међуопштинском историјском архиву у Чачку,⁴ до сада није објављиван у целини. Он представља значајан извор за истраживање делатности установе која ће, због комунистичког деловања, бити затворена одлуком Пов. д. з. број 1775 Краљевске банске управе 7. маја 1937. године, од када, упркос преиначењу одлуке и залагању њених представника, њен рад више неће имати пређашњи значај. Зато *Глас библиотеке*, ради аутентичности, доноси његов комплетан садржај, без правописних интервенција.

⁴ *Правила Уједињене књижнице и читалонице у Чачку*, МИАЧ, КБУДБ (Краљевска банска управа Дринске бановине), К-5, фотокопија.

ПРАВИЛА УЈЕДИЊЕНЕ КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ У ЧАЧКУ

Назив и седиште

Чл. 1

Удружење учитељског дома, Месни одбор просвете и Народни универзитет у Чачку решили су да своје књижнице уједине у једну књижницу са читаоницом, која ће се звати : Уједињена књижница и читаоница у Чачку.

Чл. 2.

Седиште уједињене књижнице и читаонице биће у Учитељском дому у Чачку, а у просторијама намењеним у том циљу.

Задатак

Чл. 3.

Задатак је књижнице:

- 1) Да своме чланству пружи могућност да се на јевтин и лак начин дође до здраве и добре лектире.
- 2) Утиче на развијање смисла и љубави за књигу и књижевност у опште,
- 3) Да путем књиге подигне културни и просветни ниво средине у којој ради.
- 4) Да омогући своме чланству да се преко књиге упозна са савременим културним стремљењем људског духа код нас и на страни.

Тога ради управник књижнице ће се трудити да набави сва она дела која репрезентују велике покрете и велике духове наше и стране лепе књижевности и науке у колико су објављена на нашем језику.

Чл. 4.

Из дупликата и дела која су својом садржином намењена селу образоваће се покретна књижница, која ће ићи из места у место, а задржаваће се свуда по тридесет дана. На тај начин би ова књижница за годину дана могла обићи сва знатнија места у срезу трнавском. Ближе одредбе о раду покретне књижнице прописаће се нарочитим правилником.

Средства

Чл. 5.

Свако од три поменута друштва обавезује се да ће помагати ову књижницу тиме, што ће из својих средстава куповати књиге, које ће се водити по засебним каталозима за свако друштво, односно сваку од поменуте три књижнице, које улазе у састав ове уједињене књижнице, тако да ће се у сваком тренутку знати колико је улог у књигама сваког појединог друштва.

Чл. 6.

Други извор средстава јесте: чланарина, поклони, завештања, помоћ од министарства, бановине и општине, приходи од концерата, забава.

Чланство

Чл. 7.

Чланови могу бити: редовни, ванредни, утемељачи и добротвори.

- а) редовним чланом може постати свако лице, које буде уредно плаћало месечни улог од 2 динара, ако се уз то буде придржавало ових правила и прописа који буду важили за књижницу и читаоницу. Чланови месног одбора просвете, народног универзитета и удружења учитељског дома у Чачку плаћаће на име улога 1. динар месечно.
- б) ванредним члановима могу постати ученици виших разреда гимназије који буду редовно плаћали на име улога 1. динар месечно.
- в) утемељачи су они чланови који уплате у готову (или поклоне у књигама) уједном за свагда суму од 500 до 1.000 динара.
- г) добротвори су они чланови, који уплате у готову (или поклоне у књигама) једном за свагда 1000, или више динара.

Чл. 8.

Сви чланови изузев ванредних, имају активно и пасивно право гласа.

Чл. 9.

Сви чланови имају подједнако право служења књижницом и читаоницом под условом, да се придржавају реда, који ће се нарочитим правилником регулисати.

Чл. 10.

У случају да неки члан поцепа или упропасти друштвену књигу, мораће је платити или нову купити.

Управа

Чл. 11

Управа се састоји из десет чланова, од којих су шест чланови делегирани од стране управе народног универзитета, месног одбора просвете, и удружења учитељског дома у Чачку (из сваког друштва по два, а четири бира скупштина. Овако изабрана управа конституисаће се на првој седници и изабраће између себе: председника, потпредседника, секретара, благајника и књижничара.

Чл. 12

Задатак је управе:

- а) да се стара о књижници, читаоници и правилном раду у њој;
- б) да се стара о куповини књига.
- в) да се брине о свему што би могло ову установу унапредити.
- г) да води рачуна о тачном извршењу ових правила:
- д) да доноси одлуке о издатцима.

Одлуке управе доносиће се већином гласова, а пуноважне су, ако је на седници било више од половине чланова.

Чл. 13

Дужност је председника: да сазива седнице управе кад то треба захтева и да им председава; да председава друштвеним скупштинама; да извршује одлуке управе: да потписује сва акта. Без његовог потписа не може се ниједан издатак учинити.

Чл. 14.

Дужност је потпредседника да замењује председника, ако је овај о(д)сутан или спречен да врши своју дужност.

Чл. 15.

Дужност секретара је да води записник седница управе и скупштине; да води сву преписку и чува архиву.

Чл. 16.

Дужност благајника је да води уредно књигу благајне, да се стара о прикупљању прилога и да води књигу чланства.

Чл. 17.

Књижничарева је дужност да у одређене дане издаје књиге и да чува поверену му имовину. Његов рад се може према нахођењу управе хонорисати.

Надзорни одбор**Чл. 18.**

Надзорни одбор састоји се из пет чланова, од којих двојицу бира друштвена скупштина, а тројицу делегирају из својих надзорних одбора народни универзитет, месни одбор просвете и удружење учитељског дома у Чачку.

Чл. 19

Задатак је надзорног одбора да води надзор над целокупним радом у књижници и читаоници. Тога ради он ће вршити тромесечно, полугодишње и годишње прегледе рада књижнице и читаонице као и благајне. Он доноси годишњи извештај скупштини о раду управе.

Скупштина**Чл. 20.**

Скупштине су редовне и ванредне.

Чл. 21.

Редовне скупштине се одржавају сваке године у месецу јануру, ванредне кад то захтева потреба.

Чл. 22.

Скупштину сазива управа штампаним плакатима на десет дана раније. Дневни ред скупштине мора се објавити у целини.

Чл. 23.

На редовној годишњој скупштини врше се ови послови:

- 1) Подноси се извештај управе и надзорног одбора о раду у пр.[етходној] год.[ини]
- 2) Бирају се нови чланови управе и надзорног одбора (према чл. 11. и 18. ових правила);
- 3) Расправља се о поднетим предлозима.

Чл. 24.

Скупштина се може одржати ако је присутна половина целокупног чланства. Не буде ли се у одређено време састао довољан број чланова, скупштина се одлаже за један час, када се има одржати са бројем присутних чланова који се буду затекли на лицу места. Све одлуке на скупштини доносе се већином гласова.

Друге одредбе

Чл. 25.

Сва друштвена акта биће оверена друштвеним округлим печатом, на коме ће стајати натпис : уједињена књижница и читаоница у Чачку.

Чл. 26.

У случају да једно од друштава буде захтевало да се издвоји са својом књижницом, њему ће се дати књиге које је оно унело у заједницу.

Чл. 27.

Ако би се ова уједињена књижница растурила, сва имовина у новцу, као и књиге набављене из заједничких средстава даће се на чување највишој просветној установи у Чачку.

Чл. 28

Књижница и рад у њој стоје под врховним надзором Министарства просвете, чије су одлуке о раду обавезне. Књижница ће сваке године подносити Министарству извештај о раду у прошлој години. Никаква промена правила не може ступити на снагу пре него што буде одобрена од стране Министарства.

Чл. 29.

Ова правила ће ступити на снагу кад их одобри Министарство Просвете.

За удружење учитељског дома:

1. Стеван К. Вучковић, учитељ
2. Рад.[омир] К. Цвијовић, школ. надзорник

За месни одбор друштва просвете

1. Драгомир Марковић, в. д. директора гимназије
2. Маргита М. Радовић, проф.

За народни универзитет:

1. Милутин Д. Смиљанић, проф. гимназ.
2. Алек.[сандар] М. Ћурчић, адв.[окат]

На основу & 156. Закона о народним школама и чл. 19. Уредбе о уређењу Министарства просвете.

ОДОБРАВАМ

Отварање Уједињене књижнице и читаонице у Чачку, среза Трнавског бановине дринске по овим правилима.

По овлашћењу Министарства просвете
Начелник општег одељења,

М. И. Шеварлић, с. р.

П. Бр. 7417.
16. маја 1934. г.
Београд.

Шеф
Отсека за народно просвећивање,
Ратко Пенезић, с. р.

Да је препис правила веран своме оригиналу тврде:

Секретар
Драг, В. Урошевић, с. р.

Претседник Уједињене књижнице
и читаонице,
Милутин Д. Смиљанић, проф. гимн.

Да је овај препис веран своје оригиналу тврди:
Срески начелник

СПИСАК УПРАВНОГ И НАДЗОРНОГ ОДБОРА УЈЕДИЊЕНЕ КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ У ЧАЧКУ

I. УПРАВНИ ОДБОР

Претседник: Милутин Д. Смиљанић, проф.
П. претседник: Радомир Цвијовић, школ. Надзорник
Секретар-благајник: Драгослав Урошевић, Учитель
Књижничар: Маргита Радовић, проф.

II. ЧЛАНОВИ УПРАВНОГ ОДБОРА

1. Драгомир Марковић, директор гимназије
2. Стева Вучковић, управитељ осн. школе у пенз.
3. Драгутин Вујовић, трговац
4. Драгомир Ковачевић, брав. радник
5. Александар Ђурчић, адвокат
6. Момир Томић кројач

НАДЗОРНИ ОДБОР

1. Радован Јов. Зец, учитељ
2. Милица Раднић, учитељица
3. Димитрије Ђузеловић, проф.
4. Бранко Јевремовић, суд. Приправник
5. Ранко Врењански, опанчар,

Оверавају:
Драг, В. Урошевић, с. р.
учит.

Претседник књижнице,
Милутин Д. Смиљанић, с. р.
проф. гимн.

Да је овај препис веран своје оригиналу тврди:

Срески начелник:

ИНВЕНТАР

Друштвене имовине Уједињене књижнице и читаонице у Чачку:

1. 3. 200 комада књига. Вредност 48. 000. дин.
2. Намештај књижнице (сто, столице, полице; 600. дин.)

Оверава:

Секретар,
Драг. [ослав] В. Урошевић, с. р. учит.

Претседн. књижнице

Милутин Д. Смиљанић, с. р.
проф. гим

Да је овај препис веран своме оригиналу тврди:

Срески начелник,